อุดมศึกษาไทยแนวใหม่ เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย MOOCs

Unlimited Learning:
The new era of Thai Higher Education with MOOCs

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
พรสุข ตันตระรุ่งโรจน์

อุดมศึกษาไทยแนวใหม่
เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย
MOOCs

Unlimited Learning:
The new era of Thai Higher Education with MOOCs

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ
พรสุข ตันตระรุ่งโรจน์

อุดมศึกษาไทยแนวใหม่เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย MOOCs

Unlimited learning: the new era of Thai higher education with MOOCs

ปีที่พิมพ์	2568
พิมพ์ครั้งที่	1
ราคา	450 บาท
ISBN	978-616-619-478-4 (e-book)
จัดพิมพ์โดย	ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ และพรสุข ตันตระรุ่งโรจน์ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

สงวนลิขสิทธิ์ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ.

อุดมศึกษาไทยแนวใหม่เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย MOOCs = Unlimited learning: the new era of Thai higher education with MOOCs .-- กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2568.

385 หน้า.

1. การศึกษาขั้นอุดมศึกษา -- การศึกษาและการสอน. I. พรสุข ตันตระรุ่งโรจน์, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

378.17

ISBN 978-616-619-478-4 (e-book)

คำนำ

ในโลกที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมมากขึ้น การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีความสำคัญมากขึ้นกว่าที่เคย การเข้าถึงการศึกษาแบบดั้งเดิมมักเผชิญกับข้อจำกัดในด้านต้นทุน การเข้าถึงทางภูมิศาสตร์ และความสามารถในการขยายขนาด ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด ความมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์แบบเปิดเพื่อมวลชน (Massive Open Online Courses, MOOCs) ได้กลายเป็นพลังปฏิวัติในการสร้างโอกาสทางการศึกษาผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงจากการศึกษาและการวิจัยเอกสาร แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอนหลักด้วยกัน โดยตอนที่ 1 MOOCs: เครื่องมือขับเคลื่อนสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 5 บทย่อย ตอนที่ 2 นโยบาย LLL และ MOOC ระดับสถาบันการศึกษาของไทย ประกอบด้วย 12 บท และตอนที่ 3 บทวิเคราะห์ มี 1 บทคือบทวิเคราะห์อุดมศึกษาไทยแนวใหม่ เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย MOOCs แต่ละตอนมีข้อมูลโดยสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 นำเสนอฉากทัศน์ของการเคลื่อนตัวของสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการเริ่มต้นอธิบายลักษณะของ MOOC รูปแบบการบูรณาการ MOOC ในการเรียนการสอน การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแนวทางการผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการออกแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 นำเสนอข้อมูลนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาคัดสรร จำนวน 11 สถาบัน ซึ่งสะท้อนถึงนโยบายบริการคอร์สออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชน และให้บริการบนระบบ Thai MOOC ในช่วงปี พ.ศ. 2566 และนำเสนอสถาบันการศึกษาตัวอย่างเพิ่มอีก 1 สถาบัน เพื่อสะท้อนถึงการขับเคลื่อนอุดมศึกษาแนวใหม่จากการกำหนดนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหารเพื่อตอบสนองต่อโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 การศึกษามีคุณภาพ ซึ่งช่วยฉายภาพการปรับเปลี่ยนของสถาบันอุดมศึกษาไทยแนวใหม่ให้แก่ผู้อ่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 บทวิเคราะห์การศึกษาแนวใหม่ในระดับอุดมศึกษา นำเสนอไว้ในบทที่ 18 เป็นการเสนอโอกาสการเรียนรู้ที่มีคุณภาพด้วยการผสานเทคโนโลยีดิจิทัลสอดรับกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

ด้วยการใช้ประโยชน์จากพลังของคอร์สออนไลน์แบบเปิดสำหรับมวลชน เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปมีโอกาสได้เข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นกุญแจสำคัญในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการผสมผสานนิเวศการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ได้ใช้ผลการศึกษาจากโครงการวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำการออกแบบการเรียนเพื่อสนับสนุนการบูรณาการใช้ MOOC และความยืดมั่นผูกพันในการเรียนแบบผสมผสานของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในระยะที่ 1 ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ปีงบประมาณ 2566)

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าอีกทั้งยังได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล และขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัย ได้แก่ ดร.พรรณิสรา จั่นแย้ม ดร.ศรีไพร โชติจิรวัฒนา นางสาวอัญรัณยา โมฮัมเหม็ดมาห์มูดอับเดลฮาดี ที่ช่วยดำเนินการเก็บและทบทวนข้อมูลจากการวิจัยเอกสารอย่างแข็งขัน ทุ่มเทและประณีต

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการฉายภาพความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงของอุดมศึกษาไทยที่กำลังขับเคลื่อนกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการศึกษาตลอดชีวิตของไทยให้ยั่งยืนเพื่อประโยชน์แก่วงการการศึกษาไทยสืบไป

คณะผู้เขียน

สารบัญ

หน้า

ตอนที่ 1 MOOCs : เครื่องมือขับเคลื่อนสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 1 การเคลื่อนตัวของสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3

1.1 บทนำ 5

1.2 การเปิดรับข่าวสารทางเทคโนโลยีดิจิทัล 7

1.3 พฤติกรรมสารสนเทศ 10

1.4 ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต 16

1.5 ผลกระทบต่อสังคมการเรียนรู้ 23

1.6 บทสรุป 25

รายการอ้างอิง 26

บทที่ 2 MOOCs เปลี่ยนชีวิต: การเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง 29

2.1 บทนำ 31

2.2 ลักษณะสำคัญของ MOOCs 35

2.3 รูปแบบของ MOOCs 38

2.4 มาตรฐานการเรียนการสอน MOOCs : คุณภาพการผลิตและการจัดการสอน 42

2.5 การเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ในบทเรียน MOOC 46

2.6 วิธีการสอนในบทเรียน MOOC 48
2.7 ลักษณะของผู้เรียนและการกำกับตนเองในการเรียน MOOC 56
2.8 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียน MOOC 59
2.9 บทสรุป 66
รายการอ้างอิง 67
บทที่ 3 การบูรณาการ MOOCs ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา 71
3.1 การบูรณาการใช้ MOOCs ในการเรียนการสอน 73
3.2 การเรียนแบบผสมผสานด้วย MOOC ที่จัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านในระดับอุดมศึกษา 77
3.3 บทบาทผู้สอน 81
3.4 บทบาทผู้เรียน 84
3.5 บทสรุป 86
รายการอ้างอิง 87
บทที่ 4 Thai MOOC แพลตฟอร์มการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับชาติ 91
4.1 แพลตฟอร์มการเรียนรู้ Thai MOOC 93
4.2 องค์ความรู้จากประสบการณ์ของผู้สอนที่พัฒนาบทเรียน MOOC ในระบบ Thai MOOC 96

หน้า

4.3 การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
งานวิจัยเกี่ยวกับ MOOC ในประเทศไทย 102
4.4 บทสรุป 113
รายการอ้างอิง.....115
บทที่ 5 การศึกษาบริการ MOOC และนโยบาย LLL
ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 121
5.1 การศึกษาบริการ MOOC และนโยบาย LLL
ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 123
5.2 ข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาคัดสรร 133

ตอนที่ 2 นโยบาย LLL และ MOOC ระดับสถาบันการศึกษาของไทย

บทที่ 6 นโยบาย LLL: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 149
บทที่ 7 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยมหิดล 175
บทที่ 8 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....193
บทที่ 9 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 205
บทที่ 10 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยขอนแก่น 219
บทที่ 11 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 239

หน้า

บทที่ 12 นโยบาย LLL: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 249
บทที่ 13 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี..... 265
บทที่ 14 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์..... 275
บทที่ 15 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี . 285
บทที่ 16 นโยบาย LLL: สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ 295
บทที่ 17 นโยบาย LLL: มหาวิทยาลัยศิลปากร 305

ตอนที่ 3 บทวิเคราะห์

บทที่ 18 บทวิเคราะห์อุดมศึกษาไทยแนวใหม่ เรียนรู้ไร้ขีดจำกัดด้วย MOOCs 321
ตอนที่ 1 บทวิเคราะห์อุดมศึกษาไทยแนวใหม่งานวิจัยเกี่ยวกับ MOOCs ในประเทศไทย.....323
ตอนที่ 2 บทวิเคราะห์รูปแบบการบูรณาการบทเรียน MOOC จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา..... 332
รายการอ้างอิง..... 340

หน้า

ภาคผนวก

รายชื่อบทความวิจัยคัดสรรจากการทบทวนวรรณกรรม
บนระบบ TCI ThaiJO ที่ใช้ในบทที่ 4 345

ดัชนี

ดัชนี 360

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 10 อันดับแรกของผลลัพธ์การค้นหาเกี่ยวกับคอร์สออนไลน์.....15
ตารางที่ 2.1 สรุปลักษณะบทเรียน MOOC.....36
ตารางที่ 2.2 รูปแบบบทเรียน MOOC ที่มีการนำไปใช้.....38
ตารางที่ 2.3 ข้อค้นพบและคำแนะนำรูปแบบวีดิทัศน์ (Guo, Kim, & Rubin, 2014).....47
ตารางที่ 2.4 แรงจูงใจหลักที่บุคคลสมัครเรียนบทเรียน MOOCs.....58
ตารางที่ 3.1 ผลการวิเคราะห์วิธีการสอนที่พบในรายวิชา MOOC จากงานวิจัยคัดสรร (ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ, 2563).....76
ตารางที่ 4.1 ประเภทเอกสารบนฐานข้อมูล TCI ThaiJO.....103
ตารางที่ 5.1 สถาบันการศึกษาคัดสรรที่มีบทเรียน MOOCs บนระบบ Thai MOOC.....130
ตาราง 18.1 สรุปลักษณะการบูรณาการบทเรียน MOOC ในการเรียนการสอน.....334
ตาราง 18.2 ลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานบูรณาการ MOOC.....338

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 1.1 ทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018) 9
ภาพที่ 1.2 กิจกรรม 10 ลำดับแรกจากรายงานการใช้อินเทอร์เน็ต ปี พ.ศ. 2565 13
ภาพที่ 2.1 แพลตฟอร์มให้บริการบทเรียน MOOC 37
ภาพที่ 2.2 แพลตฟอร์มให้บริการบทเรียน MOOC 37
ภาพที่ 2.3 มาตรฐานการเรียนการสอน MOOC จำแนกตามระยะการดำเนินการ 42
ภาพที่ 2.4 การเรียน MOOC แบบ Self-Paced Learning รูปแบบที่ 1 .. 52
ภาพที่ 2.5 การเรียน MOOC แบบ Self-Paced Learning รูปแบบที่ 2 .. 52
ภาพที่ 2.6 การเรียน MOOC แบบ Self-Paced Learning รูปแบบที่ 3 .. 54
ภาพที่ 2.7 การเรียน MOOC แบบ Self-Paced Learning รูปแบบที่ 4 .. 54
ภาพที่ 2.8 การเรียน MOOC แบบ Self-Paced Learning รูปแบบที่ 5 .. 55
ภาพที่ 2.9 การแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามพฤติกรรมการเรียน MOOC (Kizilcec, Piech, & Schneider, 2013) 57
ภาพที่ 2.10 หน้าจอแสดงให้ผู้เรียนในระบบ Coursera กำหนดวันเข้าเรียน 61
ภาพที่ 4.1 URL และโลโก้ Thai MOOC 94
ภาพที่ 4.2 URL และโลโก้ Thai MOOC Academy แพลตฟอร์มการเรียน MOOC ที่เชื่อมต่อกับระบบ e-assessment และเก็บสะสมหน่วยกิตได้ 95

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 5.1 จำนวนบทเรียน MOOC จำแนกตามกลุ่มสถาบันที่ปรากฏบนระบบ Thai MOOC (เดือนมิถุนายน 2566).....127
ภาพที่ 5.2 ขั้นตอนการคัดสรร.....129
ภาพที่ 6.1 ข้อมูลวิชา Data Science Essential and Applications จากเว็บไซต์ Thai MOOC (เดือนสิงหาคม 2566).....154
ภาพที่ 6.2 โลโก้ของโครงการพัฒนาคอร์สออนไลน์ภายใต้ระบบนิเวศการเรียนรู้ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เดือนสิงหาคม 2566).....155
ภาพที่ 6.3 โลโก้ของโครงการพัฒนาคอร์สออนไลน์ภายใต้ระบบนิเวศการเรียนรู้ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เดือนพฤศจิกายน 2567).....155
ภาพที่ 6.4 คอร์สออนไลน์ภายใต้โครงการ CHULA MOOC (เดือนกันยายน 2560).....156
ภาพที่ 6.5 หน้าเว็บไซต์ของ CHULA MOOC (สิงหาคม 2566).....157
ภาพที่ 6.6 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ในโอกาสครบรอบ 5 ปีของโครงการ ...167
ภาพที่ 6.7 ข้อมูลคอร์สออนไลน์ที่เปิดให้เรียนได้ทั้งปี (สิงหาคม 2566).....158
ภาพที่ 6.8 ข้อมูลคอร์สออนไลน์ที่แจ้งเปิดในเดือนสิงหาคม - กันยายน 2566 (เดือนสิงหาคม 2566).....159
ภาพที่ 6.9 หน้าเว็บไซต์ CU Neuron แสดงหลักสูตรที่รวมไว้ในเว็บทั้งหมด 6 หลักสูตร.....160
ภาพที่ 6.10 เส้นทางการเรียนรู้ในระบบคลังความรู้ดิจิทัล ของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เดือนสิงหาคม 2566).....161

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 6.11 การแบ่งหมวดหมู่คอร์สออนไลน์บนระบบ SPACE by CBS 163
ภาพที่ 6.12 ข้อมูล วิชาการใช้งานอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง รุ่นที่ 3 (ลงทะเบียนแบบไม่มีค่าใช้จ่าย)..... 164
ภาพที่ 6.13 ข้อมูลคอร์สวิชาเครือข่ายการดำเนินการคาร์บอน แบบมีค่าธรรมเนียมการศึกษา..... 165
ภาพที่ 6.14 หน้าเว็บไซต์ของ CUGS Academy ประชาสัมพันธ์ คอร์สออนไลน์ (เดือนสิงหาคม 2566)..... 167
ภาพที่ 6.15 ข้อมูลสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิกแบบรายปี (Yearly Member) บนระบบ MedUMORE..... 169
ภาพที่ 6.16 หน้าเว็บไซต์ปัจจุบันบนระบบ MedUMORE แสดง คอร์สออนไลน์ต่าง ๆ 170
ภาพที่ 7.1 ข้อมูลคอร์สออนไลน์ MU001 พัฒนาโดยคณะสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์..... 180
ภาพที่ 7.2 ข้อมูลคอร์สออนไลน์ MU011 พัฒนาโดยคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี 180
ภาพที่ 7.3 ข้อมูลเกี่ยวกับ Mux จากหน้าเว็บไซต์ 182
ภาพที่ 7.4 ผลการค้นหาคอร์ส SPOC ในระบบ Mux 183
ภาพที่ 7.5 หน้าเว็บไซต์หลักของ Mux..... 184
ภาพที่ 7.6 หน้าเว็บไซต์หลักของ MUIC Connect 186

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 7.7 ข้อมูลแจ้งผู้สอนเกี่ยวกับการขอพัฒนาบทเรียนออนไลน์
แบบ SPOC บนระบบ Mux.....187
ภาพที่ 7.8 ข้อมูลแจ้งผู้สอนเกี่ยวกับการขอพัฒนาบทเรียนออนไลน์
แบบ MOOC บนระบบ Mux.....188
ภาพที่ 8.1 หน้าเว็บไซต์หลักของวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต 196
ภาพที่ 8.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai
MOOC จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 200
ภาพที่ 8.3 หน้าเว็บไซต์หลักของ CMU MOOC.....201
ภาพที่ 8.4 Facebook Fan page ของ CMU MOOC สำหรับการ
ประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์.....202
ภาพที่ 8.5 แพลตฟอร์มสำหรับจัดการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....202
ภาพที่ 9.1 หน้าเว็บไซต์ของ PSU MOOC (เดือนกรกฎาคม 2566).....208
ภาพที่ 9.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai
MOOC จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.....209
ภาพที่ 9.3 Facebook Fanpage ของ PSU MOOC
สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ 210
ภาพที่ 9.4 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Art & Culture.....210
ภาพที่ 9.5 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Business & Management.....211
ภาพที่ 9.6 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Data Science 212
ภาพที่ 9.7 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Digital Media 212

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 9.8 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Education 213
ภาพที่ 9.9 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Health 213
ภาพที่ 9.10 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Humanities & Social..... 214
ภาพที่ 9.11 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Language 214
ภาพที่ 9.12 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Personal Development..... 215
ภาพที่ 9.13 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Science & Technology 215
ภาพที่ 9.14 ตัวอย่างคอร์กลุ่มวิชา Veterinary..... 216
ภาพที่ 10.1 Facebook Fanpage ของ ศูนย์นวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์..... 226
ภาพที่ 10.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น..... 227
ภาพที่ 10.3 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Business & Marketing 229
ภาพที่ 10.4 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Data Analytics & Data Science 229
ภาพที่ 10.5 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Digital Intelligence 230
ภาพที่ 10.6 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Food safety & Healthy..... 230
ภาพที่ 10.7 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Digital Technology..... 231
ภาพที่ 10.8 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Graduate School 232
ภาพที่ 10.9 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Medical & Nursing..... 233
ภาพที่ 10.10 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Self-improvement 233
ภาพที่ 10.11 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Skill of Tomorrow..... 234

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 10.12 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Teaching & Learning.....235
ภาพที่ 10.13 ตัวอย่างคอร์สกลุ่มวิชา Training.....235
ภาพที่ 11.1 หน้าเว็บไซต์หลักการศึกษาแบบเปิดของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (WUMOOC).....243
ภาพที่ 11.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.....244
ภาพที่ 11.3 Facebook Fanpage ของ WU MOOC สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์.....245
ภาพที่ 11.4 ตัวอย่างรายวิชาบนระบบ WU MOOC.....246
ภาพที่ 12.1 หน้าเว็บไซต์หลักของสถาบันฯ.....252
ภาพที่ 12.2 ตัวอย่างคอร์สกลุ่ม Full Course.....255
ภาพที่ 12.3 ตัวอย่างคอร์สกลุ่ม Legend.....256
ภาพที่ 12.4 ตัวอย่างคอร์สกลุ่ม Happ Life.....257
ภาพที่ 12.5 ตัวอย่างคอร์สกลุ่ม Future Skills X KMITL.....258
ภาพที่ 12.6 ตัวอย่างคอร์สกลุ่ม Thailand Plus Package.....259
ภาพที่ 12.7 Facebook Fanpage ของ KMITL Learning Intelligence X (KLIX) สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์.....260
ภาพที่ 12.8 หน้าเว็บไซต์หลักของ KMITL Learning Intelligence X (KLIX).....261
ภาพที่ 12.9 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC ของสถาบันฯ.....262

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 13.1 หน้าเว็บไซต์หลักของ KMUTTWORKS.....269
ภาพที่ 13.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.....270
ภาพที่ 13.3 แพลตฟอร์มด้านการศึกษาสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ LEB2.....272
ภาพที่ 14.1 หน้าเว็บไซต์หลักของ URU School of Lifelong Education 278
ภาพที่ 14.2 ข้อมูลคอร์สออนไลน์แบบเปิด URU-MOOC.....281
ภาพที่ 14.3 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.....283
ภาพที่ 15.1 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์แบบเปิดบนระบบ Thai MOOC 290
ภาพที่ 15.2 โลโก้เข้าระบบการจัดการเรียนรู้ RMUTT PLearn (ใหม่) ..291
ภาพที่ 15.3 ตัวอย่างข้อมูลรายวิชาระบุกลุ่มการบริการวิชา 280
ภาพที่ 15.4 โลโก้เข้าระบบการจัดการเรียนรู้ RMUTT UP Skill (เดิม) ..293
ภาพที่ 15.5 หน้าเว็บของ Dlearn LMS จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ..293
ภาพที่ 16.1 ตัวอย่างรายวิชาบนหน้าเว็บไซต์หลักของสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.....299
ภาพที่ 16.2 ตัวอย่างคอร์สออนไลน์ระบบเปิดที่ให้บริการบนระบบ Thai MOOC จากสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ 301
ภาพที่ 16.3 หน้าเว็บไซต์หลักของ PIM MOOC.....302

ภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 17.1 ตราสัญลักษณ์ของสถาบันการเรียนรู้แห่งมหาวิทยาลัย
ศิลปากร.....310
ภาพที่ 17.2 โครงสร้างงานของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งมหาวิทยาลัย
ศิลปากร.....310
ภาพที่ 17.3 ตัวอย่างรายชื่อวิชาและหลักสูตรของแพลตฟอร์ม SU4Life ...311
ภาพที่ 17.4 โลโก้ SU E-Learning.....314
ภาพที่ 17.5 หน้าเว็บแสดงรายชื่อบทเรียน MOOC ของมหาวิทยาลัยศิลปากร
บน Thai MOOC.....315
ภาพที่ 18.1 ลักษณะการจัดการเรียนการสอนบูรณาการบทเรียน MOOC..332

ตอนที่ 1

MOOCs : เครื่องมือขับเคลื่อนสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

New York Times เผยแพร่บทความชื่อ ปีแห่งมูค **“the year of the MOOC”** ในปี พ.ศ. 2555 (Pappano, 2012) กล่าวถึง ความเคลื่อนไหวของจำนวนผู้เรียนที่สมัครเข้าเรียนแพลตฟอร์มผู้ให้บริการ MOOC เช่น Udacity, Coursera, edX ที่เพิ่มปริมาณสูงขึ้นเป็นแนวโน้มการเติบโตของการเข้าถึงและยอมรับ MOOC จากทั่วโลก

Thai MOOC เป็นโครงการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2558 และเปิดให้บริการบทเรียนออนไลน์แบบเปิดเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2559 และจัดเป็นผู้ให้บริการบทเรียนออนไลน์แบบเปิดระดับชาติที่ให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงความรู้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **(MHESI)** ดำเนินการโดยโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย **(TCU)** และเป็นกลไกสำคัญของการส่งเสริมนโยบาย **Thailand 4.0** และการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนชาวไทย

https://thaimooc.ac.th/

การเคลื่อนตัวของสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1

1.1 บทนำ

ในภูมิภาคเอเชีย การขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความท้าทายอย่างมากเนื่องจากกลุ่มประเทศในเอเชียมีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและฐานสังคมที่เป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ต่างกัน ความแตกต่างทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการวางโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี รากฐานทางสังคมวัฒนธรรมส่งผลต่อการให้คุณค่าของการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐของแต่ละประเทศเป็นอีกส่วนสำคัญของความท้าทายของการขับเคลื่อนและส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แม้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะหมายเป็นคำศัพท์ที่ครอบคลุมถึงลักษณะนิสัยของการใฝ่เรียนรู้ (Learning Habit) ของบุคคลคนหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาถึงระบบการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในลักษณะของนิเวศการเรียนรู้จะพบว่าบุคคลจะเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา 3 ระบบได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดข้อมูล สารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์มากมายมหาศาลและการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายที่หน้าจออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้ทันทีโดยไม่ต้องเดินทางไปถึงแหล่งนั้น ๆ จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์มีการพัฒนาตั้งแต่ยุคที่ความเร็วอินเทอร์เน็ตเข้าถึงได้จำกัดมีเพียงตัวอักษรข้อความในลักษณะของเว็บเพจเว็บไซต์ขนาดใหญ่ ชุมชนออนไลน์ที่รวมคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน จนถึงยุค

ของอินเทอร์เน็ตที่สามารถอัปโหลดไฟล์ภาพ ไฟล์วิดีโอ และเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น เว็บไซต์ YouTube ที่ให้ผู้คนเข้ามาแบ่งปันวิดีโอทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ขนาดใหญ่ เทคโนโลยีวิดีโอ 360 องศา ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Fieldtrip) และยุคของสื่อเครือข่ายสังคม (Social Networking Sites or Social Media) ที่จัดเป็นสื่อใหม่เชื่อมโยงผู้คนเข้าด้วยกัน และให้ผู้ใช้งานมีความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์สื่อของตนเองได้ (Content creator)

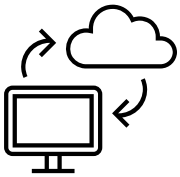

แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่เพิ่มพูนมากอย่างมหาศาลนี้ส่งผลให้บุคคลสามารถเพิ่มพูนความรู้ได้มากมายในระหว่างการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา สำหรับบุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นวิถีชีวิตประจำวันที่เข้าถึงสื่อและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ต่าง ๆ แบบไม่มีหลักสูตร ไม่มีการลงทะเบียน แหล่งเรียนรู้ออนไลน์เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมให้การใฝ่รู้ได้รับข้อมูลและสารสนเทศได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

1.2 การเปิดรับข่าวสารทางเทคโนโลยีดิจิทัล

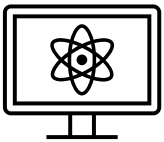

การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายและการพัฒนาของสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ ชุมชนออนไลน์กลุ่มสนใจต่าง ๆ วารสารออนไลน์ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ระบบวิดีโอออนไลน์ จนถึงสื่อเครือข่ายสังคม โลกเสมือน (Virtual World) หรือเมตาเวิร์ส (Metaverse) เป็นตัวเร่งให้ผู้สนใจศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้เข้าถึงสื่อและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์มากขึ้นและง่ายขึ้น ซึ่งยุคแห่งดิจิทัลนี้ (Digital Era) คือการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการพักผ่อนใช้ชีวิตส่วนตัวล้วนแล้วแต่เป็นโลกยุคดิจิทัล

พฤติกรรมที่บุคคลเปิดรับการเข้าถึงสื่อและแหล่งทรัพยากรออนไลน์เปลี่ยนไปจากพฤติกรรมที่เข้าถึงสื่อสมัยเก่าในยุคอนาล็อก เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงทุกที่และทุกเวลา อีกทั้งสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ใช้งานให้เป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นเจ้าของสื่อใหม่ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้ตามอัธยาศัยในยุคดิจิทัลนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้คนได้ศึกษาจากประสบการณ์กันและกันผ่านสื่อสมัยใหม่มากขึ้น เกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำงาน การใช้ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในลักษณะที่ไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่มีการสอบ และไม่จำกัดอายุ

นอกจากยุคดิจิทัลที่เข้าใจกันแล้ว ยุคแห่งการพลิกผัน ที่เรียกว่า VUCA World โดยคำว่า VUCA ย่อมาคำ 4 คำได้แก่ คำว่า Volatility หมายถึง ความผันผวน คำว่า Uncertainty คือ ความไม่แน่นอน คำว่า Complexity คือ ความซับซ้อน และคำว่า Ambiguity หมายถึง ความคลุมเครือ คำว่า VUCA World ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 และต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันที่เป็นการอธิบายบริบทที่เกิดขึ้นของโลกที่ผู้คนที่ใช้ชีวิตในโลกที่มีการปรับเปลี่ยนแปลง มีความผันผวน มีความซับซ้อนของเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความคลุมเครือที่จะคลี่คลายคำตอบหลาย ๆ สิ่งไม่สามารถตอบได้ด้วยทางแก้ปัญหาเดียวกันได้ (One size doesn't fit all.) ซึ่งยิ่งทำให้ทุกคนต้องมีการปรับตัวและยืดหยุ่นรวมถึงเตรียมรับต่อความไม่แน่นอน ซึ่งทักษะสำคัญหนึ่งที่คือการใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะเป็นทักษะที่ช่วยให้สามารถปรับตัวได้ดีมากยิ่งขึ้น

หลังการระบาดใหญ่ของไวรัส COVID-19 ซึ่งพลิกผันการใช้ชีวิตของมนุษย์เพื่อดำรงอยู่ในวิถีใหม่อย่างรวดเร็ว ทำให้เป็นที่ประจักษ์ว่าคำอธิบายด้วยคำว่ายุคแห่งการพลิกผันนั้นไม่เพียงพอ นักอนาคตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ชาวอเมริกัน Jamis Cascio ได้เสนอกรอบความคิดของโลกที่เปราะบางและการส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไปทั่วโลก เรียกว่า BANI World โดยเขาอธิบายว่าเป็นบริบทของโลกที่เปราะบาง ไม่แน่นอน คลุมเครือจนยกระดับถึงความวิตกกังวลต่อสิ่งที่เราไม่สามารถเข้าใจได้โดยเผยแพร่ไว้ในปี 2020 (Cascio, 2022) คำว่า BANI นี้ย่อมาคำ 4 คำได้แก่ คำว่า Brittle คือ ความเปราะบาง อธิบายถึงสภาพการเจอปัญหารุมเร้าที่

เข้ามาส่งผลให้องค์กร ธุรกิจที่มีอยู่อาจแตกสลายได้ คำว่า Anxious คือ ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นอาการที่ผู้คนพบเจอในปัจจุบัน วิตกกังวลมากขึ้นกับอนาคต คำว่า Nonlinear คือ ไม่เป็นเส้นตรง เป็นคำอธิบายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ไม่ส่งผลเป็นเส้นตรงจากเหตุหนึ่งไปยังอีกผลหรือเหตุการณ์หนึ่ง และคำว่า Incomprehensible หมายถึง ความกำกวม คลุมเครือต่อการค้นหาคำตอบและข้อมูลที่มีอยู่จำนวนมหาศาลทำให้ไม่สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจได้เช่นเดิม

คุณลักษณะของผู้เรียนในยุคนี้จึงต้องมีทักษะใหม่ ๆ ไว้สำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตที่ต้องปรับตัวตลอดเวลาในโลก BANI World ในปีค.ศ. 2018 งานวิจัยของ OECD ได้เสนอทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ 4 กลุ่มได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะความฉลาดรู้ทางเทคโนโลยี ทักษะการกำกับตนเอง

ภาพที่ 1.1 ทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018)

1.3 พฤติกรรมสารสนเทศ

พฤติกรรมสารสนเทศ (Information behavior) หมายถึง พฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงบุคคลผู้นั้นให้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่างๆ โดยใช้ช่องทางในการเผยแพร่จากสื่อต่างๆ และการได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ (Information seeking behavior) และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ (Information search behavior) (Ellis, 1989; Willson, 2000 อ้างถึงใน วชิร ยั่งยืน ศิวนาถ นันทพิชัย และ ฐิมาพร เพชรแก้ว, 2016) โดยส่วนแรกพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศนั้นหมายถึงวิธีการกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ที่บุคคลกระทำเพื่อแสวงหาสารสนเทศในการตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างมีจุดมุ่งหมาย ส่วนพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมย่อยที่ผู้ค้นหาสารสนเทศมีปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศ การใช้ความคิดสติปัญญา ความรู้ในการสืบค้นสารสนเทศ การใช้อุปกรณ์ การใช้ตรรกะบูลีน และการตัดสินใจเลือกสารสนเทศ

งานวิจัยของ Montesi (2021) ซึ่งได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสำรวจพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศของมนุษย์ในช่วงวิกฤตสุขภาพจากการระบาดของ COVID-19 นักวิจัยพบว่าในช่วงการระบาดของ COVID-19 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ โดยเฉพาะการใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและอาการของโรค และสิ่งสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรม

การแสวงหาสารสนเทศ (ISB) ที่ระบุในงานวิจัยมีดังนี้: **การบริโภคสื่อที่เพิ่มขึ้น** การระบาดของโรคทำให้มีการบริโภคข้อมูลจากแหล่งสื่อหลายประเภทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงองค์กรสาธารณะ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ การเปลี่ยนแปลงนี้มักได้รับอิทธิพลจากอารมณ์ เช่น ความกังวล ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติด้านสุขภาพ **ความแตกต่างตามประชากร**: กลุ่มประชากรที่แตกต่างกันแสดงให้เห็นถึงความชอบที่แตกต่างกันในการเลือกแหล่งข้อมูล เช่น ผู้สูงอายุชอบใช้สื่อแบบดั้งเดิม เช่น โทรทัศน์ สำหรับข้อมูลด้านสุขภาพ แม้ว่าจะมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต **ความต้องการข้อมูลที่เกิดจากสถานการณ์**: การศึกษาได้เน้นย้ำว่าความต้องการข้อมูลของบุคคลมักเกิดจากสถานการณ์เฉพาะ เช่น วิกฤตสุขภาพ ทำให้พวกเขาค้นหาข้อมูลที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการในขณะนั้น **อิทธิพลของความสัมพันธ์**: ความสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ บุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพหรือความพยายามในชุมชนมีแนวโน้มที่จะนำพฤติกรรมป้องกันมาใช้ในช่วงการระบาดมากขึ้น

พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะสำคัญหลายประการ ได้แก่:

1) การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว: ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วผ่านอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือค้นหา เช่น Google หรือระบบค้นหาของเว็บสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งทำให้การค้นหาข้อมูลเป็นเรื่องง่ายและสะดวกมากขึ้น

2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์: สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้คนใช้ในการค้นหาข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3) การเผชิญกับข้อมูลที่ผิดพลาด: ในยุคดิจิทัล ผู้คนต้องเผชิญกับปัญหาข้อมูลที่ผิดพลาด (Misinformation) และการบิดเบือนข้อมูล (disinformation) ซึ่งทำให้การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ

4) อารมณ์และความรู้สึก: อารมณ์ของผู้ค้นหาสามารถมีผลต่อพฤติกรรมการค้นหา เช่น ความวิตกกังวลหรือความไม่แน่นอนอาจทำให้ผู้คนค้นหาข้อมูลมากขึ้นเพื่อหาความมั่นใจ

ในประเทศไทย ในยุคที่ผู้คนเริ่มรู้จักอินเทอร์เน็ต การใช้ประโยชน์เพื่อการแสวงหาความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้นเห็นได้ชัดเจนจากเว็บไซต์**พันทิป** (pantip.com) เป็นเว็บไซต์กระดานสนทนาออนไลน์ที่อยู่คู่สังคมไทยมาเป็นเวลา 20 ปีกว่า นับตั้งแต่ พ.ศ. 2556 และมาถึงยุคของเว็บไซต์**เด็กดี** (dek-d.com) และการรวมกลุ่มบนเว็บไซต์ที่มีความเฉพาะพิเศษ ตัวอย่างเช่น เว็บชุมชนออนไลน์ด้านการเงิน ซึ่งจะมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้หรือมีประสบการณ์เป็นสมาชิกของชุมชนทั้งแบบประจำและเป็นครั้งคราว ซึ่งข้อมูลในชุมชนออนไลน์เกิดจากประสบการณ์จริงของผู้ใช้งานที่ประสบปัญหาด้านการเงินและแก้ไขปัญหาได้แล้วสามารถนำมาเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาได้ ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมในชุมชนมีปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าของความรู้ตนเอง 2) ความต้องการแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น 3) ความมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์จากการสร้างกิจกรรมแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน 2) คำกล่าวเสริมความคิดบวก

หรือสัญรูปชูนิ้วโป้งช่วยสร้างกำลังใจในการแบ่งปันข้อมูล (ณัฐวรรษ ชุ่มฉิมพลี, 2560)

แหล่งที่มา https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/iub2022.aspx

ภาพที่ 1.2 กิจกรรม 10 ลำดับแรกจากรายงานการใช้อินเทอร์เน็ตปี พ.ศ. 2565

ปัจจุบันเมื่อการเข้าถึงและการใช้อินเทอร์เน็ตแพร่หลายมากขึ้นตามลำดับ พฤติกรรมสารสนเทศของประชาชนชาวไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารและแสวงหาสารสนเทศมากกว่าสื่อแบบดั้งเดิมอย่างเห็นได้ชัด ดังภาพที่ 1.2 ซึ่งแสดงผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยโดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ปีพ.ศ. 2565 โดยภาพรวมคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาที กลุ่มผู้ใช้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ Gen Y (ช่วงอายุ 22-41 ปี) อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาทีต่อวัน กิจกรรมยอดนิยมอันดับ 1 คือ ปรึกษาและรับบริการทาง

การแพทย์ออนไลน์ (e-Health) ร้อยละ 86.16 กิจกรรมยอดนิยมอันดับ 2 คือ ติดต่อสื่อสารออนไลน์ ร้อยละ 64.70 กิจกรรมยอดนิยมอันดับ 3 คือ ดูรายการโทรทัศน์/ดูคลิป/ดูหนัง/ฟังเพลงออนไลน์ ร้อยละ 41.51 กิจกรรมยอดนิยมอันดับ 4 คือ ดูถ่ายทอดสดเพื่อซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ (Live Commerce 34.10%) กิจกรรมยอดนิยมอันดับ 5 คือ ทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ร้อยละ 31.29 และกิจกรรมยอดนิยมอันดับ 6 คือ อ่านโพสต์/ข่าว/บทความ/หนังสือออนไลน์ ร้อยละ 29.61

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสารสนเทศที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาจากข้อมูลจากคำค้นที่ปรากฏจากระบบ Google ของประเทศไทยซึ่งรายงานผลการค้นหาข้อมูลประจำปี 2566 ไว้ดังตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลที่สนใจและความต้องการเรียนรู้ผ่านคอร์สออนไลน์ หรือบทเรียนออนไลน์ จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของผู้คนในปัจจุบันให้ความสนใจค้นหาความรู้และการเข้าถึงบทเรียนออนไลน์ได้อย่างสะดวก ทำให้สามารถกำหนดการพัฒนาตนเองได้ทันทีที่ต้องการ

ตารางที่ 1.1 10 อันดับแรกของผลลัพธ์การค้นหาเกี่ยวกับคอร์สออนไลน์

หมวด “How to หรือ วิธีการ” ที่คนไทยค้นหา 10 อันดับแรก	**หมวด ”คอร์สเรียน” ที่คนไทยค้นหา 10 อันดับแรก**
เลือกตั้งล่วงหน้าทำอย่างไร	คอร์สเรียนภาษาจีน
เลือกตั้งนอกเขตทำอย่างไร	คอร์สเรียน Python
บัตรประชาชนหายทำอย่างไร	คอร์สเรียน Data Analytics
ใบขับขี่หายทำอย่างไร	คอร์สอนามัยออนไลน์
เป็นโควิดทำอย่างไร	คอร์สเรียนบัญชีระยะสั้น
IF ทำอย่างไร	คอร์ส IELTS ออนไลน์
โอนเงินผิดทำอย่างไร	คอร์สเรียน Excel
กรณีว่างงานต้องแจ้งประกันสังคมอย่างไร	คอร์สเรียนพัฒนาบุคลิกภาพ
โทรศัพท์ตกน้ำเปิดไม่ติดทำอย่างไร	คอร์สเรียนภาษาอังกฤษฟรี
บัตรทองทำอย่างไร	คอร์สเรียน TOEIC ฟรี

Source:

https://trends.google.co.th/trends/yis/2023/TH/

https://marketeeronline.co/archives/334416

1.4 ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมปัจจุบัน ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ได้อย่างกว้างขวางและสะดวกสบาย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นักการศึกษาคนสำคัญของไทย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้เขียนหนังสือชื่อ “จำเป็นต้องปฏิรังสรรค์การศึกษาไทย” ตีพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ในบทสุดท้ายที่ให้ชื่อเหมือนกับชื่อหนังสือ ได้กล่าวถึงแรงเรียกร้องกระแสสังคมใหม่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา กล่าวคือ “การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมกับการเกิดขึ้นใหม่ของวิชาการความรู้ทำให้คนเราสามารถจบการศึกษาได้ แต่คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้ให้เป็นคนมีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา การศึกษาในสังคมใหม่จึงต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต” (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561 หน้า 362)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. 2566 ได้ประกาศใช้เพื่อเป็นการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาโดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาส

เรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและพัฒนาศักยภาพทักษะความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด

> มาตรา 7 การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีระบบกระตุ้น ชี้แนะ หรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเรื่องที่ตนสนใจหรือตามความถนัดของตน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาใด ๆ ที่ตนสะดวกโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร และเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรวมทั้งนำความรู้ไปเติมเต็มชีวิตให้แก่ตนเองหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสมด้วยก็ได้
>
> มาตรา 9 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่ง ให้มีระบบแนะแนวการเรียนและการประกอบอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทราบล่วงหน้าหรือวางแผนให้สอดคล้องกับความถนัดของตนด้วย